

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای عملی تحلیل داده‌های کیفی در مکس کیودی‌ای

متن، صدا و فیلم

اودو کوکارتز - استفان رودیکر

ترجمه:

دکتر صابر صیدی

سمیه سعادت‌زاده

سرشناسه:	کوکارتس، اودو، ۱۹۵۱-م.
عنوان و نام پدیدآور:	راهنمای عملی تحلیل داده‌های کیفی در مکس کیودی‌ای/ پدیدآورنده اودو کوکارتز، استفان رودیکر؛ ترجمه صابر صیدی، سمیه سعادت‌زاده؛ ویراستار علمی احمدرضا اصغرپور ماسوله.
مشخصات نشر:	مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری:	۳۴۰ ص.
فروست:	انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۸۹۱.
شابک:	ISBN: 978-964-386-585-6
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبا.
یادداشت:	Analyzing qualitative data with mAXQDA : Text, Audio, and Video.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	مکس کیودی‌ای (فایل کامپیوتر) تحقیق کیفی -- داده‌پردازی تحقیق کیفی -- نرم‌افزار علوم اجتماعی -- تحقیق -- داده‌پردازی
شناسه افزوده:	رادیکر، اشتفان
شناسه افزوده:	صیدی، صابر، ۱۳۶۷- مترجم
شناسه افزوده:	سعادت‌زاده، سمیه، ۱۳۶۱-
شناسه افزوده:	اصغرپورماسوله، احمدرضا، ۱۳۵۸- ویراستار
شناسه افزوده:	دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات.
رده‌بندی کنگره:	H۶۲
رده‌بندی دیویی:	۰۰۱/۴۲
شماره کتابشناسی ملی:	۹۳۰۶۰۸۴

راهنمای عملی تحلیل داده‌های کیفی در مکس کیودی‌ای (متن، صدا و فیلم)

پدیدآورنده:	اودو کوکارتز - استفان رودیکر
ترجمه:	دکتر صابر صیدی؛ سمیه سعادت‌زاده
ویراستار علمی:	دکتر احمدرضا اصغرپور ماسوله
ویراستار ادبی:	هانیه اسدیور فعال مشهد
مشخصات:	وزیری، ۱۵۰ نسخه، چاپ اول، پاییز ۱۴۰۲
چاپ و صحافی:	چاپخانه دقت
بها:	۲/۴۰۰/۰۰۰ ریال

حق چاپ برای انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد محفوظ است.

مراکز پخش:

فروشگاه و نمایشگاه کتاب پردیس:	مشهد، میدان آزادی، دانشگاه فردوسی مشهد، جنب سلف یاس
تلفن:	۳۸۸۰۲۶۶۶ - ۳۸۸۳۳۷۲۷ (۰۵۱)
مؤسسه کتابیران:	تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، بین روانمهر و وحید نظری، بن‌بست گشتاسب، پلاک ۸
تلفن:	۶۶۴۸۴۷۱۵ (۰۲۱)
مؤسسه دانشوران:	تهران، خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) نبش خیابان نظری، شماره ۱۴۲
تلفکس:	۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴ (۰۲۱)

اگر این مختصر را ارزشی است،
آن ارزش تقدیم به
پیشگاه عالم آل محمد (ص)، علی بن موسی الرضا (ع)
و پدران و مادران سرزمینم

press.um.ac.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۲
مقدمه مترجمان.....	۱۴
مقدمه.....	۱۵
ساختار کتاب.....	۱۷
فصل ۱. مقدمه: تحلیل داده‌های کیفی توسط نرم‌افزار.....	
داده‌های کیفی چیست؟.....	۱۹
چه داده‌هایی با مکس کیودی‌ای قابل تحلیل هستند؟.....	۲۰
عملکردهای تحلیلی مکس کیودی‌ای.....	۲۱
روش‌های تحلیل داده‌های کیفی.....	۲۱
آیا مکس کیودی‌ای یک روش است؟.....	۲۴
منابع.....	۲۸
فصل ۲. آشنایی با رابط کاربری مکس کیودی‌ای.....	
گفت‌وگوی آغازین مکس کیودی‌ای.....	۳۱
رابط کاربری مکس کیودی‌ای.....	۳۲
عملکرد بازگشت (خشی کردن).....	۳۴
عملکردهای راهنما.....	۳۷
اصطلاحات مهم مکس کیودی‌ای.....	۳۷
فصل ۳. تنظیم یک پروژه و وارد کردن داده‌ها.....	
پیش از شروع کار باید به چه چیزی فکر کنید؟.....	۴۱
چه چیزی را به عنوان یک مورد تعریف می‌کنید؟.....	۴۲
چگونه باید اسناد خود را سازمان‌دهی کنید؟.....	۴۲
چه اطلاعات کمی دیگری در دسترس است؟.....	۴۲
هنگام ثبت رونوشت‌ها و ضبط‌های صوتی/تصویری باید چه مواردی را در نظر بگیرید؟.....	۴۳
آیا باید تمام اطلاعات شما در یک پروژه یا چند پروژه ذخیره شود؟.....	۴۳
آماده‌سازی داده‌ها.....	۴۴

۴۵	آماده‌سازی اسناد PDF.....
۴۶	آماده‌سازی تصاویر.....
۴۶	آماده‌سازی جداول.....
۴۶	آماده‌سازی داده‌های صوتی و تصویری.....
۴۷	وارد کردن فایل‌های متنی.....
۴۸	مشاهده و ویرایش متون با استفاده از «مرورگر اسناد».....
۴۹	مدیریت اسناد و گروه‌های اسناد در «سیستم اسناد».....
۵۰	وارد کردن اسناد PDF، تصاویر و جداول.....
۵۱	مدیریت فایل‌های ذخیره‌شده خارجی.....
۵۲	آماده‌سازی اسناد متنی.....
۵۵	وارد کردن و نمایش دادن فایل‌های صوتی و تصویری.....
۵۷	وارد کردن صفحات وب.....
۵۸	ضبط کردن اطلاعات چندگانه در Memos.....
۶۰	مستندسازی پیشرفت.....
۶۱	منابع.....
۶۳	فصل ۴. اجرا از ضبط صدا و فیلم.....
۶۴	اجرا نباید بدون رعایت قوانین انجام شود.....
۶۶	اجرای فایل‌های صوتی: مصاحبه‌ها و گروه‌های کانونی.....
۶۸	اجرا از فایل‌های ویدئویی.....
۶۹	بررسی اجمالی نشانگرهای زمانی.....
۷۰	وارد کردن رونوشت‌های موجود با نشانگرهای زمانی.....
۷۱	کنترل کردن رونوشت‌ها.....
۷۲	منابع.....
۷۳	فصل ۵. بررسی در داده‌ها.....
۷۴	بررسی در داده‌ها و یادداشت‌برداری در یادداشت‌ها.....
۷۶	برجسته کردن متن عبارات با رنگ‌های متنوع.....
۷۷	جست‌وجوی در متون با جست‌وجوی واژگان.....
۷۹	ابره‌های واژگان: نمایش رایج‌ترین کلمات.....
۸۲	بررسی در فایل‌های ویدئویی.....
۸۳	پیوند دادن به داده‌ها.....

اجرای متون..... ۸۵
منابع..... ۸۷

فصل ۶. کدگذاری فایل‌های متنی و PDF..... ۸۹

درباره کدها و دسته‌بندی‌ها..... ۹۰
منظور از «کدگذاری» در واقع چیست؟..... ۹۱
ایجاد کدهای جدید و چهارچوب کدگذاری..... ۹۲
کدگذاری متن..... ۹۴
تکنیک‌های بیشتر برای کدگذاری..... ۹۶
کدگذاری با نوارابزار کدگذاری در «مرورگر اسناد»..... ۹۶
نمایش کدها در «مرورگر اسناد»..... ۹۹
کار با بخش‌های کدگذاری‌شده: نظر، سنجش و حذف..... ۱۰۰
بررسی اجمالی بخش‌های کدگذاری‌شده: پیگیری کدگذاری..... ۱۰۳
کدگذاری اسناد PDF..... ۱۰۵
کدگذاری خودکار نتایج جست‌وجو..... ۱۰۶
منابع..... ۱۰۸

فصل ۷. کدگذاری داده‌های ویدئویی، داده‌های صوتی و تصاویر..... ۱۰۹

ویژگی‌های تحلیل فیلم..... ۱۱۰
کدگذاری داده‌های ویدئویی به‌طور مستقیم یا انجام اجرای اولیه؟..... ۱۱۰
کدگذاری داده‌های ویدئویی در «مرورگر چندرسانه‌ای»..... ۱۱۱
اتصال یادداشت‌ها به پرونده‌های ویدئویی و پیوند دادن به کلیپ‌های ویدئویی..... ۱۱۵
ایجاد تصاویر ثابت و ادغام آن‌ها در رسانه‌های چاپی..... ۱۱۶
کدگذاری داده‌های صوتی در «مرورگر چندرسانه‌ای»..... ۱۱۶
کدگذاری و تحلیل تصاویر..... ۱۱۶
منابع..... ۱۱۸

فصل ۸. ساخت فریم کدگذاری..... ۱۱۹

انواع مختلف فریم‌های کدگذاری..... ۱۲۰
مسیرهای ایجاد ساختار فریم کدگذاری..... ۱۲۲
ایجاد دسته‌بندی‌های مبتنی بر مفهوم (شکل‌گیری دسته‌ها به‌طریق قیاسی)..... ۱۲۳
ایجاد دسته‌بندی‌های مبتنی بر داده (تشکیل دسته‌های استقرایی)..... ۱۲۶

۱۲۹	کدگذاری خلاق: ابزاری برای توسعه بصری فریم کدگذاری.....
۱۳۳	مستندسازی روند تکمیلی چهار چوب کدگذاری.....
۱۳۳	نکاتی برای فریم‌های کدگذاری.....
۱۳۴	منابع.....

فصل ۹. کار با بخش‌های کدگذاری شده و یادداشت‌ها.....

۱۳۵	بازیابی بخش‌های کدگذاری شده.....
۱۴۲	بازیابی کلیپ‌های ویدئویی کدگذاری شده.....
۱۴۳	تمایز کدها: تقسیم بخش‌های کدگذاری شده به کدهای مختلف.....
۱۴۵	ادغام کدها: ترکیب بخش‌های رمزگذاری شده از کدهای مختلف به یک کد واحد.....
۱۴۶	ابزار کدگذاری هوشمند: کار کردن مؤثر با کدها و بخش‌های کدگذاری شده.....
۱۴۷	صادر کردن بخش‌های بازیابی شده.....
۱۴۹	ناشر هوشمند: ارائه بخش‌های کدگذاری شده در گزارش.....
۱۵۰	پیگیری یادداشت‌ها و محتوای آن‌ها.....
۱۵۲	کار با یادداشت‌ها و چاپ آن‌ها.....
۱۵۲	منابع.....

فصل ۱۰. افزودن متغیرها و کدهای کمی.....

۱۵۳	مزایای استفاده از متغیرها برای داده‌های کمی چیست؟.....
۱۵۴	مدیریت متغیرها در «فهرست متغیرها».....
۱۵۵	ورود، تغییر و مشاهده مقادیر داده‌ها در ویرایشگر داده.....
۱۶۱	تبدیل فراوانی‌های کد به متغیرهای سند.....
۱۶۲	ایجاد جدول فراوانی و نمودار برای متغیرهای سند.....
۱۶۴	منابع.....

فصل ۱۱. کار با بازنویسی‌ها و خلاصه‌ها، ایجاد نمای کلی از موارد.....

۱۶۷	نوشتن و دسته‌بندی بازنویسی‌ها.....
۱۶۸	جداول خلاصه: ایجاد نمای کلی پرونده.....
۱۷۶	ایجاد متغیرهای سند از یک جدول خلاصه.....
۱۷۸	نمایش جایگزین بررسی اجمالی پرونده.....
۱۷۹	ایجاد خلاصه‌های یکپارچه.....
۱۸۰	بررسی اجمالی خلاصه‌ها.....
۱۸۱	منابع.....

منابع..... ۱۸۲

فصل ۱۲. مقایسهٔ موارد و گروه‌ها، کشف روابط متقابل و استفاده از نمایش..... ۱۸۳

در بارهٔ مقایسه‌های موردی و گروهی..... ۱۸۴

تشکیل گروه‌ها بر اساس مقادیر متغیر..... ۱۸۵

تقابل کیفی: مقایسهٔ بیانیهٔ (اظهارات) موارد و گروه‌ها..... ۱۸۶

تقابل کمی: مقایسهٔ فراوانی اظهارات موارد و گروه‌ها..... ۱۸۸

استفاده از تجسم برای تحلیل و ارائه..... ۱۹۰

مرورگر ماتریس کد: نمایش توزیع کدها در هر مورد یا گروه..... ۱۹۰

مرورگر روابط کد: نمایش وجود هم‌زمان کدها..... ۱۹۳

کشف روابط متقابل پیچیده بین کدها..... ۱۹۵

تنظیمات کد: شناسایی الگوهای چندبُعدی..... ۱۹۷

تصویر سند: نمایش کدگذاری‌های یک پرونده..... ۱۹۹

کدخطی: نمایش جدول زمانی و توالی کدها..... ۲۰۲

منابع..... ۲۰۴

فصل ۱۳. تحلیل داده‌های روش‌های آمیخته..... ۲۰۵

ادغام به‌عنوان چالشی برای تحقیقات روش‌های آمیخته..... ۲۰۶

ترکیب داده‌های کمی و کیفی در مکس کیودی‌ای..... ۲۰۷

امکانات و استراتژی‌های ادغام در مکس کیودی‌ای..... ۲۰۹

استراتژی‌های ادغام مبتنی بر نتایج..... ۲۱۰

استراتژی‌های ادغام مبتنی بر داده..... ۲۱۲

منابع..... ۲۲۰

فصل ۱۴. کار با اطلاعات کتاب‌شناسی و ایجاد بررسی ادبیات تحقیق..... ۲۲۳

کار با داده‌های کتاب‌شناسی از مدیریت مرجع..... ۲۲۴

سازمان‌دهی و تحلیل ادبیات تحقیق و خلاصه‌ها با مکس کیودی‌ای..... ۲۲۷

بررسی ادبیات تحقیق با مکس کیودی‌ای..... ۲۲۸

منابع..... ۲۳۸

فصل ۱۵. تحلیل داده‌های گروه کانونی..... ۲۳۹

در بارهٔ گروه‌های کانونی و بحث‌های گروهی..... ۲۴۰

آماده‌سازی و وارد کردن رونوشت‌های گروه کانونی..... ۲۴۱

جست‌وجوی واژگان در مشارکت‌های گروه کانونی..... ۲۴۸

بازیابی بخش‌های رمزگذاری شده از متن گروه کانونی..... ۲۴۹

پاسخ به سؤالات تحلیل معمولی..... ۲۵۴

منابع..... ۲۵۷

فصل ۱۶. تحلیل (برخط) داده‌های نظرسنجی با سؤالات بسته و باز..... ۲۵۹

تهیه و وارد کردن داده‌های نظرسنجی..... ۲۶۰

تحلیل داده‌های نظرسنجی..... ۲۶۶

منابع..... ۲۷۰

فصل ۱۷. ترسیم الگوها و نقشه‌های مفهومی (MaxMaps)..... ۲۷۱

ترسیم روابط متقابل..... ۲۷۲

اصول کار با MAXMaps..... ۲۷۵

طراحی یک الگو (نقشه)..... ۲۷۶

روش تصویرسازی..... ۲۷۸

ایجاد یک نقشه موردی..... ۲۷۸

کار با لایه‌ها و طراحی یک ارائه..... ۲۸۱

همگام‌سازی MAXMaps با داده‌های پروژه مکس کیودی‌ای..... ۲۸۲

مدل الگوهای: نقشه‌های آماده‌شده برای کارهای خاص..... ۲۸۵

منابع..... ۲۹۵

فصل ۱۸. همکاری در تیم‌ها..... ۲۹۷

اشکال مختلف کار تیمی و تقسیم کار..... ۲۹۸

ادغام دو پروژه مکس کیودی‌ای..... ۳۰۱

انتقال کدها، یادداشت‌ها، خلاصه‌ها، متغیرها و پیوندها از یک پروژه به پروژه دیگر..... ۳۰۲

مدیریت پرونده‌های خارجی هنگام همکاری در تیم‌ها..... ۳۰۶

مدیریت مجوزها و محدودیت‌ها برای اعضای تیم..... ۳۰۸

فصل ۱۹. تحلیل توافق بین کدگذارها..... ۳۱۱

اهداف و حوزه‌های کاربردی برای تحلیل توافق..... ۳۱۲

فرایند تحلیل توافق بین دو گروه کدگذار در مکس کیودی‌ای..... ۳۱۵

۳۱۷.....	توافق بین کدگذارها در سطح سند.....
۳۱۸.....	توافق بین دو کدگذار در سطح بخش.....
۳۲۳.....	محاسبه ضریب توافق تصحیح شده همانند ضریب توافق کاپا.....
۳۲۷.....	منابع.....
۳۲۹.....	فصل ۲۰. مستندسازی و بایگانی فرایند تحقیق.....
۳۳۰.....	وظیفه مستندسازی روند تحقیق.....
۳۳۰.....	یادداشت‌ها به عنوان ابزار مهم اسناد.....
۳۳۱.....	Logbook به عنوان یک دفتر ثبت خاطرات تحقیقات دیجیتال.....
۳۳۲.....	صادر کردن و چاپ متن به همراه کد و شماره پاراگراف.....
۳۳۳.....	مستندسازی قاب کدگذاری و بخش‌های کدگذاری شده.....
۳۳۵.....	اشتراک گذاری و بایگانی پروژه‌ها و داده‌های مکس کیودی‌ای.....
۳۳۶.....	منابع.....
۳۳۷.....	برخی از اصطلاحات مهم مکس کیودی‌ای.....
۳۳۸.....	نمایه.....

پیشگفتار

نرم افزار مکس کیودی ای تاریخچه ای سی ساله دارد و هم زمان با گسترش پژوهش های کیفی ظهور کرده است. نخستین نسخه این نرم افزار در سال ۱۹۸۹ روی سیستم عامل DOS اجرا شد. کار با نسخه DOS بسیار دشوار بود تا اینکه با ورود سیستم عامل Windows در سال ۱۹۹۴ مکس کیودی ای در اختیار پژوهشگران علوم انسانی قرار گرفت و به کارگیری آن برای کاربران آماتور نیز ممکن شد. بعدها در دهه ۲۰۱۰ روی سیستم های عامل دیگری نظیر IOS، اندروید و Mac اجرا شد و زمینه تحلیل های آماری و کیفی متنوع تری را امکان پذیر کرد. پیش از ۲۰ ویرایش از این نرم افزار امروزه وارد بازار شده و همراه سایر نرم افزارهای SPSS، Amos، Lisrel و اخیراً Smart PLS به خوبی در سبد نرم افزارهای دانشجویان علوم انسانی جا گرفته است. سادگی استفاده، کد گذاری حرفه ای و ادغام و تفکیک کدها، مدل سازی و طراحی نمودارهای رنگی، ارتباط با مرورگرهای اینترنتی، تنظیمات خروجی و ورودی و مدیریت memo ها، تحلیل متن، فیلم، صدا و تصویر و انجام تحلیل در قالب پروژه های تیمی است. فراموش نکنیم به کارگیری نرم افزارهای تحلیل کیفی با نرم افزارهای کمی به لحاظ مبانی و هدف تحلیل متفاوت هستند. از آنجا که تحلیل های کیفی با معنا سازی، ترکیب ایده ها، ساخت مفاهیم و اندیشه ها و سوابق پژوهشگر درهم آمیخته اند، تحلیل های کیفی که بدون نرم افزار و به شکل دستی انجام می گیرند، برای پژوهشگران زبردست و تحلیل های مبتنی بر نرم افزار برای پژوهشگران تازه کار توصیه می شوند. پیشنهاد دوم انجام تحلیل های هم زمان تلفیقی، یعنی تحلیل های بدون استفاده از نرم افزار و با استفاده از نرم افزار است که می تواند با راهبردهای گوناگونی انجام شود. قاعدتاً کد گذاری های دستی که توسط پژوهشگران حرفه ای انجام می شود، شبیه کارهای هنری از کارهای ماشینی فاخرتر و پرمعنا تر است. اما استفاده درست از نرم افزار مکس کیودی ای نیز می تواند خروجی های مطمئنی را در مدت زمان اندکی در اختیار پژوهشگر بگذارد، به ویژه زمانی که حجم داده های کیفی زیاد است. از این رو، اکیداً به دانشجویان علوم انسانی توصیه می کنم که کاربرد این نرم افزار و قابلیت های جدید آن را یاد بگیرند؛ زیرا موجب سادگی، راحتی و انگیزش بیشتر ضمن کار با رویکردهای کیفی می شود. کتاب راهنمای عملی تحلیل داده های کیفی با مکس کیودی ای کتابی کاربردی دارای بیست فصل است که علاوه بر تحلیل های فنی، مشتمل بر استدلال های پژوهش کیفی است. از موارد شاخص کتاب حاضر، سازمان دهی فصل های آن متناسب با شروع و پایان فرایند تحلیل داده های کیفی است و با مراحل ورود داده ها و تحلیل داده ها شروع و با گرفتن خروجی و مستند سازی داده ها پایان می یابد. کتاب نثر روان و ساده ای دارد و با مثال، مصادیق

عملی و شکل‌ها و نمودارها یادگیری و کاربری نرم‌افزار را برای شما راحت‌تر می‌کند. کتاب توسط اودو کوکارتز^۱ و استفان رودیکر^۲ در پاییز ۲۰۱۸ در آلمان تألیف شده است که مهد تولید نرم‌افزار مکس کیودی‌ای است. در پایان ضمن قدردانی از آقای دکتر صابر صیدی و خانم سمیه سعادت‌زاده به خاطر همت‌والایی که برای ترجمه اثر حاضر نشان دادند، قطعاً پیامدهای مثبت انتشار آن به زبان فارسی بر کسی پوشیده نیست و نیازهای تحلیل پژوهشگران کیفی را تا سال‌ها برآورده می‌کند.

مصطفی قادری

دانشیار مطالعات برنامه‌درسی دانشکده روان‌شناسی

و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی - بهار ۱۴۰۱

مقدمه مترجمان

کتاب حاضر ترجمه کتاب Analyzing Qualitative Data With MaxQDA است. این کتاب برای اولین بار به زبان آلمانی منتشر و سپس به زبان انگلیسی برگردانده و منتشر شد. ترجمه‌ای که در اختیار پژوهشگران قرار داده شده براساس متن انگلیسی کتاب است.

از آنجایی که استفاده از پژوهش‌های کیفی در علوم انسانی روزبه‌روز گسترش می‌یابد، پژوهشگران این حوزه با اطلاعات متنوعی مواجه می‌شوند که به تحلیل محتوا نیاز دارند. براین اساس، با توجه به بررسی‌های انجام‌شده توسط مترجمان، فقدان کتابی در این زمینه که امکان تحلیل محتوای اطلاعات مختلف را در اختیار پژوهشگران قرار دهد، احساس شد و مترجمان این کتاب را برآن داشت تا کتاب بالا را ترجمه کنند تا سایر پژوهشگران حوزه علوم انسانی و اسلامی بتوانند اطلاعات گردآوری‌شده خود را به راحتی تحلیل کنند و نتایج خود را در اختیار محققان قرار دهند.

مقدمه

«شروعی در آغاز» نخستین خط از نمایش نامه زیر درخت شیراز شاعر ولزی دیلن توماس است. از این رو، خواست ما در ابتدا این است که با اطلاعات مربوط به تاریخچه نرم افزار تحلیل مکس کیودی ای کار خود را آغاز کنیم. این داستانی بسیار طولانی است که در سال ۱۹۸۹ با اولین نسخه از نرم افزار که در آن زمان "MAX" خوانده می شد، برای سیستم عامل DOS با نگارش کتابی به زبان آلمانی آغاز شد.

عنوان کتاب نرم افزار تحلیل متن برای علوم اجتماعی بود؛ مقدمه ای بر MAX و Textbase Alpha که توسط اودو کوکارتز نوشته شده بود و گوستاو فیشر آن را در سال ۱۹۹۲ منتشر کرد. از آن زمان، تغییرات و نوآوری های بسیاری از جنبه فناوری، مفهومی و روش شناسی به وقوع پیوسته است. مکس کیودی ای در روش شناسی علوم اجتماعی ریشه دارد و نام گذاری اولیه MAX به جامعه شناسی به نام ماکس وبر اشاره داشت که روش شناسی او ترکیبی از روش های کمی و کیفی، توضیح و به شیوه ای بود که در آن زمان، یعنی اوایل قرن بیستم، در نوع خود نظیری نداشت. از هنگام معرفی نخستین نسخه های این نرم افزار، MAX (که بعداً به نام های winMAX و مکس کیودی ای نام گذاری شد)، همیشه یک نرم افزار تحلیل بسیار ابتکاری بوده است. در سال ۱۹۹۴، این نرم افزار نخستین برنامه ای بود که رابط کاربری گرافیکی داشت. از سال ۲۰۰۱، مکس کیودی ای فرمت فایل RTF با تعبیه گرافیک و اشیا را به کار گرفت. پس از آن، مکس کیودی ای نخستین برنامه QDA (مخفف تحلیل داده های کیفی) بود که نسخه ویژه ای برای رایانه های Mac شامل تمامی عملکردهای تحلیلی ایجاد کرد. از پاییز سال ۲۰۱۵، مکس کیودی ای به صورت نسخه های تقریباً یکسان برای Windows و Mac در دسترس است. بنابراین کاربران می توانند بدون نیاز به آشنایی با رابط کاربری جدید یا تغییر عملکرد بین سیستم های عامل مختلف جابه جا شوند. این وضعیت سازگاری و یکسانی ویژگی ها بین نسخه های Mac و Windows منحصر به فرد است و همکاری تیمی را بسیار تسهیل می کند.

مکس کیودی ای همچنین در سال های اخیر دستخوش نوآوری های زیادی بوده است: یک رابط کاربری منطقی و بسیار بصری، گزینه های بسیار متنوع برای یادداشت ها و نظریات، گزینه های نمایش متعدد، شبکه خلاصه ای به شکل سطح متوسط تحلیل بین داده ها و دسته های اولیه و بسیاری موارد دیگر، به عنوان مثال، اجراء geolink، نمرات وزنی برای کدگذاری، تحلیل فایل های PDF و آنالیز تویتر. نکته آخر شایان ذکر این که مکس کیودی ای مدت ها است که پیشگام ویژگی های روش های آمیخته بوده است.

این فهرست در حال حاضر نشان می دهد که امروز مکس کیودی ای چیزی فراتر از نرم افزار تحلیل متن است: فصل نخست این کتاب دربرگیرنده نمایشی از انواع داده هایی است که امروزه در مکس کیودی ای قابل تحلیل

هستند (در نسخه ۲۰۱۸) که بیانگر این است که کدام فرمت‌های فایل را می‌توان پردازش کرد. تنوع بسیار زیاد داده‌ها با تعداد بیشتری از روش‌های تحلیل در مقابله قرار می‌گیرد. گوناگونی امکانات از یک سو جذاب است، اما این سؤال را برای ما به‌عنوان مؤلفان این کتاب مطرح می‌کند که چه محتوایی را باید انتخاب کنیم، کدام روش‌ها و روندها و با چه ميزانی از جزئیات را باید شرح دهیم؟ تفاوت زیادی بین تحلیل فیلم‌های دروس مدرسه‌ای در متن تحقیقات تعلیمی در کلاس، آنالیز مصاحبه‌های روایی در تحقیقات بیوگرافی یا ارزیابی روش‌های آمیخته از اقدامات سیاست‌های توسعه‌ای وجود دارد. در هر سه مورد، روش خاصی مورد نیاز است که نیازمند شرح و راهنمای گام‌به‌گام مخصوص به خود است و البته زمینه‌های کاربردی بسیار دیگری علاوه بر این‌ها وجود دارند مانند تحقیقات پرستاری، زیست‌محیطی و فناوری. ما سعی کرده‌ایم تا حد امکان به موضوعات بیشتری پردازیم؛ مهم‌تر از همه، ما بر آن جنبه‌هایی تمرکز می‌کنیم که دارای ویژگی چندمنظوره هستند و در بسیاری از زمینه‌های کاربردی، در انواع مختلف داده‌ها و روش‌ها، نقش یکسانی ایفا می‌کنند. این موضوعات در درجه اول پرسش‌های مربوط به شکل‌گیری دسته‌ها هستند که مورد توجه ویژه ما قرار دارند.

ساختار کتاب

در نخستین بخش اصلی، عملکردهای اساسی مکس کیودی‌ای پس از مقدمه‌ای روشمند ارائه شده‌اند. این ساختار از منطق فرایند تحقیق پیروی می‌کند. فصل ۱، یعنی «تحلیل داده‌های کیفی با نرم‌افزار»، شامل یک مقدمه روش‌شناختی کوتاه است و یک نمای کلی از گزینه‌های تحلیل را ارائه می‌دهد. فصل‌های بعدی مربوط به مدیریت رابط کاربری مکس کیودی‌ای (بخش ۲)، تهیه و وارد کردن داده‌ها (فصل ۳) و مدیریت و اجرای داده‌های صوتی و تصویری هستند (فصل ۴).

قرائت، انعکاس و کاوش آغاز کار فشرده با داده‌هاست (فصل ۵). فعالیت تحلیلی مرکزی برنامه‌نویسی موضوع فصل ۶ است (داده‌های متنی و PDF) و فصل ۷ با داده‌ها و تصاویر ویدئویی سروکار دارد. فصل فصل ۸، یعنی «ساخت یک چهارچوب کدگذاری» بر روی مسئله مهم ایجاد سیستم دسته‌بندی متمرکز است. پیرو منطق یک راهنمای گام‌به‌گام، فصل ۹ به این سؤال می‌پردازد که چگونه می‌توان بخش‌های رمزگذاری شده را بازیابی کرد و اینکه کدام فرم از کارهای بعدی به‌عنوان مثال برای تمایز کدها به کار گرفته می‌شوند.

فصل ۱۰ یعنی «استفاده از متغیرها و کدهای کمی» مورد توجه ویژه رویکردهای روش‌های آمیخته است، اما این فصل همچنین برای تمام افرادی اهمیت دارد که داده‌های اضافی مانند اطلاعات اجتماعی جمعیتی را در زمینه مصاحبه‌های مسئله‌محور جمع‌آوری کرده‌اند و مایل به ترکیب آن‌ها با داده‌های کیفی هستند. در فصل ۱۰ بخش اصلی کتاب به پایان می‌رسد. تا این مرحله، فصول را باید به ترتیب خواند؛ زیرا اساساً بر پایه یکدیگر قرار دارند. این توصیه به‌ویژه شامل حال خوانندگان است که هیچ اطلاعاتی در مورد تحلیل داده‌های کیفی با کمک رایانه ندارند.

دومین بخش اصلی کتاب مسئله‌محور است (فصل‌های ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶). مسائل تحلیلی ویژه‌ای در این فصول مورد بحث قرار گرفته‌اند. در حالی که بهتر است بخش اصلی نخست به ترتیب فصول خوانده شود، فصل‌های مربوط به کاربرد دوم را می‌توان به‌طور مستقل از یکدیگر قرائت کرد. به‌عنوان مثال، در مورد چگونگی بررسی ادبیات تحقیق، فقط خواندن بخش ۱۴ پس از بخش اول کافی است. ما امیدواریم با ساختار بخشیدن به این بخش از کتاب جهت تمرکز بر روی کاربردها، از کسب «دانش تنبلی» جلوگیری کنیم که متأسفانه بر حسب تجربه به‌سرعت به فراموشی سپرده می‌شود. در اینجا در بخش دوم اصلی کتاب، انواع خاصی از تحلیل یا گونه‌های ویژه‌ای از داده‌ها مورد بحث قرار گرفته‌اند. فصل ۱۱ به تکنیک‌های بازنویسی خلاصه‌های مبتنی بر مورد و مقایسه موارد با هم می‌پردازد. فصل ۱۲ به سؤالاتی در مورد چگونگی کشف روابط، نحوه انجام مقایسه‌های گروهی و اشکال ارائه و نمایش نتایج با مکس کیودی‌ای اختصاص یافته است. فصل ۱۳ به روش‌های

آمیخته، به‌ویژه امکانات یکپارچه‌سازی تحقیقات کمی و کیفی، اختصاص یافته است. دو فصل بعد به اشکال ویژه تحلیل می‌پردازند: بررسی ادبیات تحقیق (فصل ۱۴) و تحلیل گروه کانونی (فصل ۱۵). فصل ۱۶ بر روی یک شکل بسیار پرطرف‌دار از تحقیق در روش‌های مختلف، یعنی تحلیل داده‌های نظرسنجی (برخط) با سؤالات بسته و باز متمرکز است.

سومین بخش اصلی کتاب شامل چهار فصل آخر مجدداً به مباحث کلی مستقل از انواع خاص تحلیل می‌پردازد: فصل ۱۷ با نمایش بصری روابط سروکار دارد؛ به‌عنوان مثال در قالب اطلاعات گرافیکی، نقشه‌های مفهومی، شبکه‌های علی و مدل‌ها. فصل ۱۸ با امکانات کارگروهی از جمله اجرای فنی همکاری سروکار دارد و فصل ۱۹ به پرسش‌های مسئله‌سازگاری مربوط است هنگامی که افراد مختلف کار کدگذاری مواد داده را به‌اشتراک می‌گذارند. فصل ۲۰ که آخرین فصل است، به سؤالات مربوط به مستندسازی و بایگانی اختصاص دارد که در انتهای یک پروژه مطرح می‌شوند، از جمله اینکه چگونه می‌توان کار تحلیلی مثلاً چهارچوب کدگذاری را مستند کرد.

این کتاب آگاهانه و با هدف استفاده بهینه از مکس کیودی‌ای به رشته تحریر درآمده است. اگرچه به ادبیات روش‌شناختی نیز ارجاع داده می‌شود، هرکس که مایل باشد چگونگی کار با تحلیل محتوای کیفی را بداند، به‌عنوان مثال، اینکه کدام روش‌های تحلیل فیلم وجود دارند، باید به ادبیات چندوجهی روش‌شناسی بازگشت کند. در این کتاب، ما دانش لازم برای اجرای روش‌های موجود با مکس کیودی‌ای را با حداکثر وضوح و به‌طرز قابل درک منتقل می‌کنیم.

ما در اینجا از این فرصت استفاده می‌کنیم و از شان اوهلندورف^۱ برای ترجمه این کتاب به انگلیسی سپاسگزاری می‌کنیم. ما از نظریات و پیشنهادهای بصیرت‌افزای ارائه‌شده توسط گراهام هیوز^۲ بسیار متشکریم. علاوه بر این، ما مایلیم از دنیس گیدر^۳، مالته هیلکر^۴ و آیکوکل ماکسوتووا^۵ و همچنین آن کوکارتز^۶، ایزابل کوکارتز^۷، جوناس رینگلر^۸، فابریس میلوک^۹، و آن کاترین فیشر^{۱۰} برای نظریات سازنده آن‌ها تشکر می‌کنیم.

اودو کوکارتز

استفان رودیکر

برلین، آلمان، پاییز ۲۰۱۸

1. Sean Ohlendorf
2. Graham Hughes
3. Denise Gider
4. Malte Hilker
5. Aikokul Maksutova

6. Anne Kuckartz
7. Isabel Kuckartz
8. Jonas Ringler
9. Fabrice Mielke
10. Ann-Kathrin Fischer